

ABSTRAKTSIOON JA ABSTRAKTSIOON

Kumb on abstraktsem, sisalik või konn? Ei ole loll küsimus, on täiesti põhjendatud: figuraalse kunsti aastanäitusel eksponeeris Kaie Parts ehtsalmonliku maitsevääratusena mõjuvat sisalikku, abstraktse kunsti näitusel aga konna. On see kitsi kunstistumine või kunsti kitsistumine, kas näide, hoiatus või nali?

Kui Kunstihoone seekordsed aastanäitused kunsti laadi järgi eristada otsustati, taheti sellega ilmselt laiendada ja ka ähmastada nii abstraktse kui figuraalse kunsti piire. Lisaks võetud ülesannetele õnnestus täita veel üks: nimelt kunstnike segadusseajamine. Kui figuraalse kunsti näitusel võis näha puhtabstrakteid teoseid, mille autorid neid ise kas figuraalseiks või vähemalt antifuuraalseiks, aga igal juhul figuraalsusega ülimalt tihedalt seotud teosteks nimetasid, siis abstraktse kunsti näitusel peale juba nimetatud konna siiski selget ja kindlapiirilist figuraalsust ei kohta. Abstraktse vormikeele kasutamise asemel otsib enamik kunstnikke abstraktset mõtet figuraalse vormi sees, muutes, muudates ja peites vormi, ironiseerides nii figuraalsuse kui abstraktse üle, üldistades ja lahutades, parodeerides ja tõsiselt võttes.

Uuenev Enn Põldroos otsib geometrias metafüüsikat, Mati Kütt Miró-pärasel apokalüptilisuses irooniat, Kamille Saabre naeruvääristab pisikesel siniseks värvitud plaadikega abstraktse arvatavalt peituvaid süžeid ja mõtteid, Kaie Parts lisab pealkirja abil oma konnale mingi mõtte. Anu Põder vastandab pükste-pintsakute poolt eraldatud mikro- ja makromailmu, Kaljo Põllu eksponeerib piltide kolmandat dimensiooni. Andres Tolts teeb sitsriiet kasutades kummardusi Mondrianile ja Malevitšile, Laurentsius on taas loonud punkaltari iseendale. Roosvaltid, Kristing, Muuga, Lill, Tammetalu ja veel mõned on jäänud lihtsa vanamoodsa abstraktse (igavatesse) piiridesse. Jüri Kask ja Rene Kari balansseerivad kitsal kõjel abstraktse ja kindla vormi vahel, nagu nad ikka. Olev Subbi abstraherib (Itaalia-temalist?) vormi ja hakkab siis taas vormi poole tagasi püüdlema, Maria-Kristiina Ulas loobub mõlemast

Esiplaanil: Anu Põder. Ruumist ruumi (tekstiil, kips, paber, 1995). Tagaplaanil: Jüri Kask. Nimeta (akrüül, lõuend, 1996).

Foto: Teet Malsroos

poolusest plakatliku atraktiivsuse kasuks. Annika Tonts suurendab, piltlikustab ja seletab esemeid ja nähtusi ehtpopkunstilikult ja oma suva järgi, tõmmates tähelepanu suurus ja käegakatsutavusega. Rait Prääts on loonud figuraalse barjääri valguse ja ruumi vahele. Jasper Zoova esineb teesiga, et figuraalses tuubis vangis olev hambapasta muutub peale vabanemist abstraktseks ja vormituks ning on seega väärt abstraktse sametpadjale tõstmist. Lemming Nagel võtab kindlavormilise kinga ja asetab ta konteksti, kus sellest saab Kingade King, absoluutne ja igavene king ehk platonistlik kinga idee.

Seega, pilt on kirju, ebahütlane ja segane ning vääriks seda va p-tähega algavat ja m-ga lõppevat roppu tabusõna, mida nii sagedasti armastatakse pruukida, kui enam midagi muud öelda pole. Silma hakkab, et palju mängitakse op-kunsti piirimail, kust jõutakse avokeerendliku geometrilise abstraherimiseni. Eripärasemaiks piltideks näitusel on Kaljo Põllu stereopildid, mille varjatud kolmas mõõde avaldub vaid kõige kangematele kõõritajatele.

Objektidest mahuvad skulptuuri-de klassi vaid vähesed (ausalt öelda kaks tükki). Mida arvata kohvifiltrimaost (Anu Purre teos)? Kas ready-made või jällegi viitamine vormi vormitusele? Või tuleks siit otsida hoopiski aktuaalset tervishoiu valdkonda kuuluvat probleemi: filtrikohvi ei sisaldavat uut eurohaigust kolesterooli. Lisaks paanilisele mõtte otsimisele panevad objektid mõtlema ka kunsti kaduvusele. Kui kunstnikul just isiklikku ladu pole, siis eksisteerib tema teos sama kaua kui näituski, mille järel see koost lahiti võetakse ja kõige paremal juhul kord või paar kusagil mujal uuesti eksponeeritakse. Kunst on muutunud ühepäevaliblikaks, elades (ideaalis) vaid vaataja mälus ehk seega teiste kunstiteostena. Objektide ülesanne pole järelkult mitte valmisideede eksponeerimine ja püüritult vaatajatele sissetoppimine, vaid neisse kodeeritud alateadvuse esindamine uues keskkonnas — näitusesaalis ja hiljem juba uutes ajudes. Nende eesmärk pole aga kellelegi selge. Arvatavasti peavad nad inimestel mõelda aitama. Vahel jääb aga mulje, et oma rõhutatud ala-

teadvuslikkuses ja üliintellektuaalsuses on kunst kui oma saba neelav madu. Naivne oleks arvata, et madu end üleni ära sööb, midagi pentsikut võib sealt aga oodata küll, näiteks pahupidi läinud madu.

Märkimisväärne on aastanäitustel senini väheseks jäänud erinevate tehnikate hulk. On nii traditsioonilist kui ka ebatraditsioonilist maali ja graafikat, on nii kineetilisi kui staatilisi objekte, on klaasi, keraamikat, puitu ja metalli, on ready-made abstraktsioone, on segatehnikaid. Kas kunsti mõiste hakkab ometi kord laienema ka tarbekunstile? Sellisel juhul oleks aastanäituste niisugune jagamine tõesti ka õigustatud, annaks kunstipildile midagi juurde ja tooks kunstnikele ka kasu.

Kui aus olla, ega neil sunnikutel, figuraalsel ja abstraktsel näitusel, nüüd mingit vahet küll polnud. Kas selles see mõte oligi?

Arvata on, et varsti tuleb aeg, kus vanas heas 70ndate stiilis taas kõrvalisemates ja sugugi mitte kunsti jaoks mõeldud ruumides alternatiivkunsti näitusi korraldama hakatakse.

TIINA RANDUS